

ULTIMA NOAPTE DE DRAGOSTE, ÎNTÂIA NOAPTE DE RĂZBOI
–roman subiectiv de analiză psihologică -
de Camil Petrescu

Scrie un eseu de 2 – 3 pagini, în care să prezinți *tema și viziunea despre lume*, reflectate într-un roman studiat. În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

C1. Evidențierea a două trăsături care fac posibilă încadrarea romanului studiat într-o perioadă, într-un curent cultural/literar sau într-o orientare tematică;

C2. Comentarea a două secvențe relevante pentru tema romanului studiat;

C3. Analiza a două elemente de structură, compoziție și de limbaj, semnificative pentru romanul studiat (de exemplu: acțiune, conflict, relații spațiale și temporale, incipit, final, tehnici narative, perspectivă narativă, instanțele comunicării narative, registre stilistice, limbaj etc.)

Cerința-reper	Dezvoltarea
I. Introducere	Romanul “Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război”(1930), este un roman subiectiv modern, de analiză psihologică, un roman al experienței scris în perioada interbelică.
C1. Evidențierea a două trăsături care fac posibilă încadrarea romanului studiat într-o perioadă, într-un curent cultural/literar sau într-o orientare tematică;	
II. Argumentarea C1 Încadrarea într-o a. Curentul modernist b. Roman subiectiv T1: Subiectivismul și autenticismul T2: Timpul subiectiv	<p>Modernismul, în sens restrâns, desemnează mișcarea literară constituită la sfârșitul secolului al XIX-lea, mișcare care orientează poezia spre o estetică a sincerității și a rafinamentului. În sens larg, modernismul reprezintă o manifestare radicală, opusă traditionalismului.</p> <p>În perioada interbelică, Eugen Lovinescu inițiază curentul literar numit modernism, al cărui program trasează noi direcții pentru dezvoltarea literaturii române, printre care: trecerea de la tema rurală, la tema urbană, de la personajele țărănești la cele intelectuale, precum și crearea romanului de analiză psihologică.</p> <p>Adept al modernismului lovinescian, Camil Petrescu (1894-1957), este cel care, prin opera lui, fundamentează principiul sincronismului, altfel spus, contribuie la sincronizarea literaturii române cu literatura europeană (europenizarea literaturii române), prin aducerea unor noi principii estetice ca autenticitatea, substanțialitatea, relativismul, și prin crearea personajului intelectual lucid și analitic, în opoziție evidentă cu ideile sămănătoriste ale vremii, care promovau "o duzină de eroi plângăreți". Camil Petrescu opinează că literatura trebuie să ilustreze "probleme de conștiință", pentru care este neapărată nevoie de un mediu social în cadrul căruia acestea să se poată manifesta.</p> <p>Primele trăsături ale subiectivității/modernității/ romanului psihologic sunt subiectivismul și autenticismul, adică redactarea discursului la persoana I, bazat pe experiența trăită a autorului și reflectată în propria conștiință: “Să nu descriu decât ceea ce văd, ceea ce aud, ceea ce înregistrează simțurile mele...Din mine însumi, nu pot ieși...Eu nu pot vorbi onest decât la persoana I.” În asentimentul <i>teoriei sincronismului lovinescian</i>, Camil Petrescu susține influența proustianismului și gidismului în literatura română, care dau libertate construcției romanului la persoana I.</p> <p>O altă trăsătură a subiectivității/modernității/ romanului psihologic ține de percepția timpului. Pentru a evidenția timpul subiectiv în opoziție cu cel obiectiv, compoziția folosește un artificiu – analepsa- pentru a lega cele două părți-ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război. Dacă primul capitol, „La Piatra Craiului, în munte”, aparține planului războiului, celelalte capitole dezvoltă planul iubirii, prin tehnica flash-back-ului. În spatele liniei frontului, Gheorghidiu re trăiește în timp subiectiv povestea sa cu Ela. Abia în cea de-a doua parte timpul subiectiv și cel obiectiv coincid, pentru că experiența belică este mult prea intensă și plenară pentru a putea fi pusă în umbră de sensibilitatea individuală.</p>
C2. Comentarea a două secvențe relevante pentru tema romanului studiat;	

<p>1.Tema</p> <p>2.Scene reprezentative</p> <p>a. Scena vizitei la unchiul Tache</p> <p>b. Scena discuției de la popota ofițerilor</p>	<p>Tema romanului este drama intelectualului lucid, însetat de absolutul sentimentului de iubire, dominat de incertitudini, care se salvează prin conștientizarea unei drame mai puternice, aceea a omenirii ce trăiește tragismul unui război absurd, văzut ca iminență a morții.</p> <p>Episodul vizitei la unchiul Tache, din capitolul II, “Diagonalele unui testament”, ilustrează tema intelectualului însetat de absolut/trăsătura personajului prin antiteza între atitudinea lui Ștefan Gheorghidiu și cea a membrilor familiei sale, caracterizați de tarele sociale ale parvenitismului, inculturii și suficienței.</p> <p>În casa sa mare ca o cazarmă, într-o odaie ce îi slujește de sufragerie, birou și dormitor, locuiește personajul Tache Gheorghidiu, avar, bogat, bătrân și ursuz. Membrii familiei se strâng atrași de viitoarea moștenire. Se schițează tipologii balzacienne precum cea a arivistului Nae Gheorghidiu, deputat, îmbogățit prin zestrea nevestei urâte și diforme, demagog, abil și periculos. Discutându-se despre idealismul naiv al tatălui naratorului, Corneliu, profesor universitar care își cheltuia leafa scoțând gazete, Ștefan are curajul de a apăra principiile acestuia, învinuind pe cei care acceptă moștenirile în bloc. O moștenire se însoțește, spune personajul, cu un obraz gros, un stomac capabil să digere orice, și o coloană vertebrală foarte flexibilă. Consternarea generală este adâncită de muțenia în care cade unchiul Tache, care ulterior se va dovedi impresionat de îndrăzneala eroului. Ela îl privește cu admirație și eroul este mulțumit de alegerea soției sale, făcută din dragoste. Diferența între “intelectualii” figurilor bucureștene și adevărata factură a intelectualului ce se dedică unei idei subliniază una din temele romanului.</p> <p>Un alt episod ilustrativ este cel de la popota ofițerilor din capitolul “La Piatra Craiului, în munte...”, unde are loc o discuție generată de achitarea unui bărbat ce și-a ucis soția prinsă în flagrant de adulter. Părerile sunt împărțite: de la cele privind rolul tradițional al căsniciei- “femeia să fie femeie și casa căsă, dacă-i arde de altele să nu se mai mărite”-căpitanul Corabu, la cele idealiste-femeia trebuie să fie liberă să plece oricând dorește- căpitanul Dimiu. Gheorghidiu își dovedește din nou poziția intransigentă printr-o izbucnire violentă. Părerea lui este că cei doi au drept de viață și de moarte unul asupra celuilalt, neputând accepta formula de metafizică vulgară conform căreia fiecare își poate retrage cantitatea de suflet investită într-o relație, deoarece iubirea transformă pentru totdeauna. Concluzia sa tăioasă-“discutați mai bine ceea ce vă pricepeți” este aceea a unui personaj pornit în căutarea iubirii absolute, care respinge cu vehemență ce este mai puțin.</p>
<p>C3. Analiza a două elemente de structură, compoziție și de limbaj, semnificative pentru romanul studiat (de exemplu: acțiune, conflict, relații spațiale și temporale, incipit, final, tehnici narrative, perspectivă narativă, instanțele comunicării narrative, registre stilistice, limbaj etc.)</p>	
<p>1. Titlul</p> <p>2. Structura</p> <p>3.Incipitul</p>	<p>Cuvântul „noapte” repetat în titlu redă simbolic incertitudinea, îndoiala, iraționalul, nesiguranța și absurdul, necunoscutul și tainele firii umane. Cele două „nopti” din titlu sugerează și două etape din evoluția personajului principal, dar și cele două experiențe definitorii, iubirea și moartea.</p> <p>Structural și compozitional, romanul este alcătuit din două părți: prima parte este centrată pe relația de dragoste dintre Ștefan Gheorghidiu și Ela, în vreme ce partea a II-a prezintă activitatea lui Ghiorghidiu pe frontul transilvanean din Primul Război Mondial. Fiind prin excelență un roman modern, narațiunea realizându-se la persoana I, conflictul interior devine mai important decât conflictele exterioare ale personajului, apar transpuse în economia romanului documentele de conștiință (jurnalul, scrisorile, memoriile).</p> <p>Incipitul romanului îl constituie prezentarea lui Ștefan Gheorghidiu, potrivit jurnalului de front al acestuia, ca proaspăt sublocotenent rezervist în primăvara anului 1916, contribuind la amenajarea fortificațiilor de pe Valea Prahovei și din apropierea Dâmbovicioarei. Coordonatele spațio-temporale precise amintesc de veridicitatea romanului realist, însă redarea fluxului interior al gândirii intelectualului se înscrie în linia modernistă.</p>

<p>4. Acțiunea</p> <p>Tehnica retrospecției</p> <p>Povestea de iubire</p> <p>Moștenirea</p> <p>Excursia de la Odobești</p> <p>Permisia de la azuga</p>	<p>Scris la persoana I, naratorul-personaj încredinează cu ironie usturătoare incompetența sistemului de apărare militară a țării, în preajma primului război mondial. Deși frontul se întindea pe zece-cincisprezece kilometri de frontieră, armata română "fortificase" trei sute de metri cu "niște șanțulețe ca pentru scurgere de apă", pe care "zece porci țigănești, cu boturi puternice" le-ar fi rămat într-o jumătate de zi.</p> <p>Memoria involuntară, declanșată de discuția de la popotă, Gheorghidiu aduce în prezent (timpul subiectiv), prin retrospecție și discontinuitatea temporală afeced-back-ului, experiența erotică, pe care o notează în jurnalul de campanie: "Eram însurat de doi ani și jumătate cu. o colegă de la Universitate și bănuiam că mă înșală". Iubirea lor fusese alimentată și de orgoliul tânărului, întrucât Ela era cea mai frumoasă studentă de la litere și Ștefan, student la filozofie, era "măgulit de admirația pe care o avea mai toată lumea pentru mine, pentru că eram atât de pătimaș iubit de una dintre cele mai frumoase studente". Căsătoria lor este liniștită o vreme, mai ales că duc o existență modestă, aproape de sărăcie, iubirea fiind singura lor avere.</p> <p>Moartea unchiului Tache îi aduce lui Ștefan Gheorghidiu o moștenire substanțială, fapt care surprinde pe toată lumea și schimbă radical viața tânărului cuplu, societatea mondenă căpătând pentru Ela importanță primordială. Ștefan descoperă că soția sa este subjugată de problemele pragmatice, amestecându-se în certurile iscate de testament, în afaceri, deși el ar fi vrut-o "mereu feminină, deasupra discuțiilor acestea vulgare".</p> <p>Gheorghidiu este incapabil să se descurce în păienjenișul afacerilor, își dă seama că nu face parte din această lume și se reîntoarce cu sete nepotolită la studiul filozofiei și la cursurile de la Universitate.</p> <p>Sub influența unei verișoare a lui Ștefan, apărută nu se știe de unde, Ela este atrasă într-o lume mondenă, lipsită de griji, dar și de adevărate orizonturi, preocupată numai de modă, de distracții nocturne sau escapade, urne în care ea se simțea uimitor de bine. În casa Anișoarei, cunoscuseră un vag avocat, dansator, foarte căutat de femei", domnul G., și Ela pare oare fericită în preajma lui, ba mai mult, se străduia să se afle mereu alături de el.</p> <p>Fire reflexivă și pasională, Ștefan Gheorghidiu disecă și analizează cu luciditate noua comportare a Elei, acumulând progresiv neliniști și îndoieli interioare, care devin sfâșietoare, pe care le exprimă prin monolog interior, "nu mai puteam citi nici o carte, părăsisem Universitatea". Ștefan se chinuie îngrozitor la petrecerile mondene, cântărind fiecare vorbă, fiecare gest al Elei: "trăgeam cu urechea, nervos, să prind crâmpie din convorbirile pe care nevastă-mea le avea cu domnul elegant de alături de ea", atitudine care-i face pe ceilalți să-l considere gelos. El respinge cu fermitate stupiditatea geloziei, considerând-o neconformă cu normalul și realitatea: "Nu, n-am fost nici o secundă gelos, deși am suferit atâta din cauza iubirii".</p> <p>Excursia la Odobești declanșează criza de gelozie a personajului, care pune sub semnul îndoielii fidelitatea soției, orice element exterior provoacă în sufletul său catastrofe chinuitoare. Compania insistentă a domnului G., așezarea Elei la masă lângă el, gesturile familiare (mănâncă din farfuria lui) sunt tot atâtea prilejuri de observație atentă și frământare interioară care provoacă eroului o chinuitoare suferință, nu numai din orgoliu, deziluzie și neputință, dar și pentru că se silește să-și ascundă chinurile, se dedublează: "Mă chinuiam lăuntric ca să par vesel [...] Și eu mă simțeam imbecil și ridicul". Între cei doi soți intervine o tensiune stânjenitoare, cu scurte perioade de împăcare, la petrecerile mondene dl.G era mai rezervat față de soția lui Gheorghidiu, dar acesta continuă să-i spioneze.</p> <p>Sosind pe neașteptate într-o noapte de la Azuga, unde fusese concentrat de două săptămâni, nu-și găsește soția acasă, drama se amplifică, iar casa goală i se pare "ca un mormânt fără nevastă-mea". Servitoarea nu poate oferi nici o informație, el o caută cu disperare pe la rude, este înnebunit de deznădejde, iar când Ela sosește acasă pe la opt dimineața, o gonește fără să-i asculte explicațiile, convins că "niodată femeia aceasta nu mă iubise", propunându-i să divorțeze "fără formalități, fără explicații multe". Suferința lui este mistuitoare, fiind frământat de incertitudini, deoarece găsește întâmplător un bilet de la Anișoara, care purta data nopții respective și prin care-i cerea să petreacă noaptea la ea, deoarece soțul plecase la moșie. Gheorghidiu interpretează</p>
--	---

	<p>faptul ca pe o ticluire pusă la cale de ele pentru a-i adormi bănuielele, apoi se îndoaie de motivul pentru care ar fi recurs ea la o astfel de stratagemă, <i>analizând și disecând</i> toate eventualitățile.</p> <p>Fiind concentrat în armată ca sublocotenent, aranjează ca Ela să petreacă vara la Câmpulung, aproape de regimentul său. Capitolul intitulat "Ultima noapte de dragoste" încheie "cartea întâi" a romanului, Ștefan</p> <p>Gheorghidiu consemnând întâlnirea cu Ela, care se arată îngrijorată că ar putea rămâne săracă în caz că el va muri în război și îi cere să treacă pe numele ei "o parte din lirele englezești de la Banca Generală". Totul se întunecă definitiv când îl vede în oraș pe domnul G. și, din acest moment, Ștefan nu se mai îndoaie că "venise pentru ea aici, îi era deci sigur amant". Plănuiește să-i omoare de amândoi, dar se întâlnește cu locotenent-colonelul care îl silește să meargă în aceeași zi la regiment, nedându-i astfel posibilitatea să-și ducă la îndeplinire planul de răzbunare împotriva celor doi presupuși amanți.</p> <p>"Cartea a doua" a romanului începe cu capitolul "întâia noapte de război", care ilustrează <i>o imagine de groază</i> a frontului, cu o armată dezorganizată, ofițeri incompetenți și ostași cu totul dezorientați.</p> <p>Adevărata desprindere din drama torturantă a incertitudinii se face prin <i>trăirea unei experiențe cruciale</i>, mult mai dramatice, aceea a războiului la care Gheorghidiu participă efectiv, luptând pentru eliberarea Ardealului de sub ocupația trupelor austro-ungare. Ofițerul Ștefan Gheorghidiu descoperă o realitate dramatică, nu atacuri vitejești, nu strigăte neînfricate și entuziaste de eroism, ci ordine date anapoda de către conducătorii militari, marșuri istovitoare, foamete și mai ales <i>iminența permanentă a morții</i> care oamenii se află față în față în fiecare clipă. Notățiile din jurnalul de campanie reflectă acum <i>o experiență trăită direct</i>, în <i>timpul obiectiv</i> petrecerii faptelor. Starea de confuzie totală, ordinele contradictorii, deruta ofițerilor sunt ilustrate prin episoade cutremurătoare, dublate de o ironie subtilă.</p> <p>Un ordin de retragere este dat în sens invers și, când un ofițer îi sare de gât lui Gheorghidiu și strigă "Prizonier, prizonier", își dau seama că sunt amândoi români, că fac parte din aceeași armată și "ne pufnește pe toți un răs ca de morți". <i>Autenticitatea</i> specifică naratorului-personaj redă momente reale din război, episodul surorilor Măria și Ana Mănciulea, în capitolul intitulat "întâmplări pe apa Oltului", fiind sugestiv. După ce sunt arestate sub acuzația de spionaj, Măria Mănciulea este decorată cu "Virtutea militară", deoarece călăuzise armata română să treacă Oltul și să învingă inamicul.</p>
<p>Războiul</p> <p>Ne-a acoperit pământul lui Dumnezeu</p>	<p>Camil Petrescu creează pagini antologice prin <i>imaginile de apocalips</i>, ca acelea din capitolul "Ne-a acoperit pământul lui Dumnezeu". Un soldat, Marin Tuche, șoptește întruna: "Ne-a acoperit pământul lui Dumnezeu..."; altul este șocat pentru că a văzut cum un obuz i-a retezat capul lui A Măriei, care "fugea, așa fără cap, după dumneavoastră, domnule locotenent. A mers cam la vreo patru-cinci pași și pe urmă a îngenunchat și a căzut. "</p> <p>În condițiile frontului, <i>timpul exterior (obiectiv) și cel interior (subiectiv)</i> coincid, războiul ocupă definitiv planul conștiinței eroului, care se simte acum detașat parcă de sine și de tot ce a fost între el și Ela.</p> <p>Rănit și spitalizat, Ștefan Gheorghidiu se întoarce în București și este primit de Ela cu dragă-lășenie, dar el o simte ca pe o străină și-i propune să se despartă, gândind nepăsător: "sunt obosit, mi-e indiferent chiar dacă e nevinovată", deși cândva "aș fi putut uide pentru femeia asta [...] aș fi fost închis din cauza ei, pentru crimă". Își dă seama, cu luciditate, că oricând ar fi putut "găsi alta la fel".</p> <p>El îi dăruiește Elei casele de la Constanța, bani, "absolut tot ce e în casă, de la obiecte de preț la cărți... de la lucruri personale, la amintiri Adică tot trecutul".</p>
<p>5. Personajul</p>	<p>Ca toate personajele camilpetresciene, Ștefan Gheorghidiu este intelectualul inadaplat superior, care nu se potrivește în nici un fel cu societatea mediocră, necinstită la care încearcă să se adapteze, fără succes, deoarece nu se aseamănă cu firea lui onestă, inflexibilă, hipersensibilă, fiind impresionabil numai de bine, frumos și adevăr.</p> <p><i>Ștefan Gheorghidiu trăiește drama singurătății intelectualului lucid, analitic și reflexiv, care devine conștient că "o iubire mare e mai curând un proces de</i></p>

	<p><i>autosugestie". El trăiește, așadar, în lumea ideilor pure, căci vede idei.</i></p> <p>Principalele modalități de caracterizare sunt proprii analizei psihologice și evidențiază autenticitatea personajului-narator: monologul interior, dialogul, introspecția stărilor sufletești, autoanaliza și autointrospecția, precum și noile elemente ale esteticii romanului, timpul obiectiv și subiectiv, memoria involuntară, jurnalul.</p> <p>Se caracterizează prin claritate, sobrietate, frază scurtă și nervoasă, este analitic și intelectualizat. Stilul este anticalofil, iar autorul consideră că într-o operă literară relatarea subiectului trebuie să fie precisă și concisă, "ca într-un proces verbal".</p>
III. Concluzia	<p>În concluzie, romanul Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război este un roman modern, psihologic, având drept caracteristici.</p>